

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני י"ח אב תשע"ט | דף היומי בבלי: תמורה לא.

דף היומי בהלכה: מסעיף י"א עד סעיף י"ב.

מוסר: שמירת הלשון פרק ו' והנהגה כלי' עד פרק ו' ועוד מצאתי.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

המחזה שהדהים את אורחי בית המלון בשווייץ | הרבנית שטיינמן ע"ה לחשה לי: "אנחנו מתביישים שיראו כמה אנחנו אוכלים" | "איך לבחור חברותא?" - תשובות מרתקות בפאנל הייחודי בכנס 'סדר הכנה' של 'דרשו' | 1703

על דא ועל הא

כל העיניים בחדר האוכל של בית המלון עקבו אחרי היהודי המברך ברכת-המזון בכוונה מתוך ברכונו. "האיש הזה מתפלל לאלוקים!" - לחשו הגויים השווייצריים זה לזה בהתרגשות

אז מה הפתרון, שיהפכו בעצמם לשומרים על קלה כבחמורה? נו, הלואי...

בהברקה של רגע הציע להם הרב יעקובזון לקיים 'מצוות של חילונים'... מאי האי? להאיר פנים לזולת זו מצווה מן התורה, אך כזו שגם חילונים יכולים לקיים אותה. וכן הלאה, לעזור ליהודי, להיות 'מענטש' - 'בן אדם', וכו'. ואכן מאז והלאה החלה תחרות סמויה בין הצעירים כמה מצוות הם קיימו. "אני קיימתי 60 מצוות"... "אני שמונים מצוות"...

פעם אחת סיפר אחד הצעירים: ניצבתי ברמזור עם האופנוע שלי, הולך רגל חרדי נעץ בי מבט נוקב וחודר שכמעט הפך אותי לאבק. באותו רגע הרגשתי שאני חייב לחזק את עצמי עם איזו מצווה. ואז נזכרתי שיש את מצוות 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם'. חשבתי לעצמי שבכך שאני עומד כעת ברמזור אני מתכוון לקיים מצוות עשה מדאורייתא של 'ונשמרתם'. המשכתי בנסיעה ובכל עקיפה נתתי את דעתי שהיא תיעשה בזהירות הראויה, ונשמרתם! רמזור - 'ונשמרתם!' מדרכה - 'ונשמרתם!'

פתאום הרגשתי שמחה עצומה מציפה את לבי על המצוות הרבות שזכיתי לקיים. החניתית את האופנוע בבית כנסת הראשון שאיתרתי, ניגשתי להיכל ואמרתי פרק תהלים כתודה לבורא

יהודי שחזר משווייץ, שח באוזני מחבר הספר 'אוצרות המוסר': שהיתי בבית מלון בעיר 'ברן', נכח שם גם יהודי שומר תורה ומצוות שהתארח במקום, וכמובן לא העלה על דעתו לסעוד ממאכלי המטבח הלא כשר. הוא היה מצויד עם כריכים, וכאשר סיים את סעודתו הפשוטה הוציא 'ברכון' והחל לברך ברכת המזון בכוונה.

תוך זמן קצר הבחינו בו האורחים הגויים ואחד רמוז לשני לשתוק - "האיש הזה מתפלל לאלוקים!". השיחות שלהם פסקו וכל העיניים עקבו אחר היהודי שמודה לבורא עולם על סעודתו. הגויים מאוד התרגשו, הם התבטאו שזה "חזון לראות אדם מדבר הישר לבורא העולם".

סיפור שני: פעם בשבוע נהג הרה"ג רבי יחיאל יעקבזון שליט"א להיפגש עם קבוצה של נוער רחוב ולנסות לזרף עליהם טל חיים. כמה מהם התלוננו שמאוד מפריעים להם המבטים הנוקבים שהם סופגים מהחרדי הממוצע ברחוב, מבטים נוקבים ויורדים עד תהום.

מתוך ניתוח משותף עלתה המסקנה, שמה שמפריע להם זו תחושתם ששומרי המצוות מקרינים כלפיהם עליונות. נו, כיצד ניתן לפתור זאת, הלוא מדובר בעליונות מציאותית ולא דמיונית?

עולם שזיכה אותי על כך.

ההתרחשות הזו הייתה הארוע המכונן בחזרתו של הבחור בתשובה שלמה. גם יתר חבריו שהתמידו במשימות הללו חזרו כולם בתשובה שלמה.

האם אנחנו מקיימים פחות מצוות מאותו אופנוען? ודאי שלא. אז מדוע העניקה לו מצוות 'ונשמרתם' כזה כח לחולל מהפכה בחיים, ואילו אני לא שואבים ממצוותינו כח לחולל מהפכים מן הקצה אל הקצה?

התשובה היא, שמי ששוחה בים של יהלומים מאבד את תחושת הערך. אנו מוקפים מבוקר ועד ליל ב'הרבה להם תורה ומצוות', כך שכבר קשה לנו לחוש את יקרת רוממות וחביבות כל מצוה ומצוה. דווקא מי שרחוק מהעושר הלזה חש בקלות

בזוהר הבוקע מכל מצוה. אך התבוננות קלה בנקודת המבט של הרחוקים מעניקה לנו את האפשרות להתעורר, לקלוט ולהעריך את השפע הרב בו זכינו אנו וילדינו.

זה גם מה שיש ללמוד מהתבוננותם של הגויים על הסועד בבית המלון השווייצרי. הגויים לא הגזימו, אלא שדווקא מחמת ריחוקם הביעו את התחושה הטבעית והאמתית שאמורה להתעורר אצל כל אחד נוכח אדם פה בעולם הזה שמדבר עם בורא עולם שם למעלה.

פה ושם אנו מבחינים בעובדי השם שלא פסיק חוכא מפומיהו כוליה יומא. אלו הם האנשים שכמות המצוות לא מסתירה מהם את איכותן, אלא הם מעריכים ושמחים בכל מצוה ומצוה. אז פלא שהם תמיד מאושרים?

(הרב ישראל למברגר, 'מעשה למעשה', מוסף שבת קודש ואתחנן תשע"ד)

סדר הכנה

החזון איש עדיין לא היה מרוצה. ניין, ניין, אני רוצה שתחזור על הגמרא כמו שצריך... 'הקומץ את המנחה' - הראה לאחיינו הגר"ח גריינמן עם היד, והסביר לו כמעט כמו שמסבירים לילד קטן

פנינים מתוך 'רב שיח' עם ראשי הישיבות והמשגיחים הגאונים שליט"א, במסגרת 'סדר הכנה' שנערך ע"י 'דרשו' בראשות גדולי ישראל שליט"א

"הגר"ח היה חלוש מאוד, בסוף ימיו כשגבר עליו החולי והדיבור היה קשה לו מאוד, ובכל זאת הוא נעתר וסיפר את הסיפור הזה במסירות נפש, בגלל הלימוד הגדול שאנחנו יכולים ללמוד מסיפור כזה.

ללמוד עם החזון איש

"סיפר הגר"ח זצ"ל, שמכל מסכתות הש"ס הוא יודע את מסכת 'זבחים' בצורה הטובה ביותר. למה? כי בצעירותו הוא זכה ללמוד אותה עם דודו החזון איש. ואיך היה הלימוד? הם למדו קטע גמרא, והחזון איש שאל אותו: 'אתה יודע את הגמרא?', כשענה בחיוב אמר לו שהוא רוצה לשמוע אותו חוזר עליה בעל פה...

"הגר"ח עשה כדבריו, אבל החזון איש לא היה מרוצה. 'ניין, ניין, ניין', הוא אמר לו, 'לא כך, אני רוצה שתחזור על הגמרא כמו שצריך, עם כל הפרטים. 'הקומץ את המנחה' - הראה לו עם היד, והסביר לו כמעט כמו שמסבירים לילד קטן. הוא חזר על הגמרא בפרוטרוט, עם הקושיא, התירוץ, הדחייה לתירוץ, וכל פרט ופרט היה צריך להיאמר בבהירות גדולה. אם היה משהו מעורפל, החזון איש היה דורש ממנו לחזור שוב על הגמרא, ללמוד אותה

יעקב א. לוסטיגמן

במסגרת המעמד המיוחד 'סדר הכנה' שנערך על ידי 'דרשו' כמידי שנה, עבור הבחורים העולים מיישיבה קטנה ליישיבה גדולה, התקיים 'רב שיח' מיוחד במינו, בהשתתפותם של הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, ראש ישיבת מאור התלמוד; הגאון רבי בונים שרייבר, ראש ישיבת 'נתיבות הדעת', והגאון רבי יצחק גולדווסר שליט"א משגיח דיישיבת 'אור ישראל'. את הפאנל הנחה הגאון רבי אליהו קלרמן שליט"א משגיח ביישיבת פוניבז'. בפתח המעמד הציג המנחה הרב קלרמן שליט"א בפני הרבנים הגאונים את השאלה הפותחת שנוגעת לכל בחור העולה ליישיבה גדולה: מה יעשו הבחורים לאחר שהורגלו עד כה לשמוע שיעורים ארוכים וללמוד ב'סדרים' קצרים יחסית, וכעת עליהם ללמוד 'סדרים' ארוכים, למרות שהם מרגישים שהם כבר יודעים היטב את הגמרא ואין להם סיבה לחזור עליה שוב ושוב. על שאלה זו השיב ראש ישיבת 'מאור התלמוד' בסיפור מעשה: "שבועיים לפני פטירתו של מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל, נכנסתי אליו עם קבוצת בחורים וביקשתי ממנו שיחזור בפנינו פעם נוספת על המעשה ששמעתי ממנו בכמה הזדמנויות בעבר, אודות הלימוד שלו עם דודו מרן החזון איש זצ"ל."

התחיל להסתבך. איך אתה רוצה לחדש חידושים על הגמרא שאתה אפילו לא יודע אותה כראוי?!"

לא לחזור 'כמו תוכי'

ראש ישיבת 'נתיבות הדעת' מוסיף על דברי הגרא"י קוק: "אני רוצה להוסיף 'כיהודה ועוד לקרא', שנכון שבהתחלה המעבר לישיבה הגדולה קשה, כי לא יודעים איך לעשות את זה, וזה אפילו קשה מאוד, אבל צריך לדעת שזה לוקח זמן. בהתחלה לא יודעים, וכל חודש נוסף שעובר מתלמידים קצת יותר. צריך סבלנות ואורך רוח.

"שומעים שיעורים, והמטרה של השיעורים היא ללמד בחור איך לגשת לסוגיא, איך לפענח סוגיא, על מה לחשוב, על מה לא, וככל שיותר שלומדים, יותר מתלמידים ללמוד.

"הסדר א' מתחיל להתמלא מעצמו. אם בהתחלה הוא לא יודע מה לעשות עם שלוש שעות, וזה נכון, אבל הוא צריך לדעת שאם הוא ימשיך הלאה הסדר שלו יתמלא יותר ויותר. זו המטרה, להתלמד, להסתבך בקושיות, לנסות להבין. כמה שהוא יותר מקשיב לשיעורים ושומע, הוא מתלמד. זה בוודאי אורך זמן, אי אפשר לבוא אחרי שבועיים ולומר אין לי מה לעשות..."

"אבל כדי שבחור יתלמד להבין, לא מספיק שהוא ישמע את השיעור, הוא צריך להבין למה בשיעור אמרו ככה, ולמה לא אחרת. אני למדתי בשיעור א' אצל הגאון רבי בערל שליט"א. היתה לי מחברת, בחצי הראשון היה כתוב את השיעור, ובחצי השני היה כתוב מה אני חשבתי קודם לכן, ולמה בשיעור לא אמרו ככה. ואם לא ידעתי למה אז הלכתי לשאול למה לא ככה, מה רע באיך שאני הבנתי.

"אין שום משמעות ללימוד 'כמו תוכי'. הר"מ שאל שאלה וענה תשובה ואתה חוזר על זה... זה לא מלמד אותך ללמוד. תנסה לחשוב לבד, זאת שאלה או לא? אם אתה לא מבין לבד, תשאל אותו. אם הוא ענה תשובה ולא הבנת, תבדוק. אל תחזור ותדקלם, תעבוד. כמה שיותר תעבוד יותר תשתפשף ויותר תתלמד ויותר תגיע לסדרים מלאים. צריך 'לנדנד' לר"מ! לא לעזוב אותו. לנסות להבין. ומי שעושה כך הסדרים שלו מלאים מאוד.

איך לבחור חברותא?

שאלה נוספת הציג המנחה בפני הרבנים הגאונים שליט"א: מה הם קריטריונים לבחור חברותא, האם לפי הכישרונות? לפי ההתמדה? אולי לפי פרמטרים אחרים או נוספים?

על כך ענה הגר"י גולדווסר, משגיח דישיבת 'אור ישראל': "דבר ראשון החברותא צריך להיות מתמיד. כמו כן צריך שהוא יהיה אכפת. אם הגמרא דנה באריכות כמו מי שיטת המשנה שלנו, אם היא כבן ננס למשל או שאינה כבן ננס, ולבחור הזה בכלל לא אכפת אם המשנה היא כבן ננס או לא, איך אפשר ללמוד איתו? מה שווים הכשרונות שלו אם הוא לא באמת חותר להגיע לאמינותה של תורה, אם הוא לא אכפתי לדעת אם התירוץ של

היטב ואז לנסות לחזור עליה שוב בעל פה ובצורה הכי מפורטת שאפשר.

"כאשר סוף סוף הוא הצליח לחזור על כל הגמרא בבהירות גדולה כל כך שתשביע את רצון החזון איש, נענה הדוד הקדוש ואמר: 'יפה מאוד, עד כאן קיימת 'ושננתם'. ועכשיו אנחנו צריכים לעשות את ההמשך, כמו שאמרו חז"ל 'ושננתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים בפך, שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד'.

"תגיד לי שוב את כל הגמרא". הגר"ח חזר על הגמרא עוד שלוש או ארבע פעמים בעל פה בבהירות מלאה, ואז אמר לו החזון איש: 'יפה, עכשיו הגעת למצב של 'אל תגמגם', ועדיין אנחנו צריכים להגיע למצב של 'אמור לו'... תחזור שוב על הגמרא. אחרי הפעם השמינית דרש החזון איש להגיע עכשיו למצב של 'אמור לו מיד'.

"וכך פעם אחר פעם, עד שחזרו על כל קטע לפחות עשר פעמים, והוא תיאר אותו בעל פה בפרוטרוט ובבהירות גדולה. אחרי עשר חזרות כאלו מושלמות בעל פה, כבר הגיע למצב של 'אמור לו מיד', ואפשר היה להמשיך לקטע הגמרא הבא..."

"הוסיף הגר"ח גריינמן וצ"ל, שהוא עצמו עם הילדים שלו אינו מצליח לחזור ככה עשר פעמים כמו שעשה אתו החזון"א, אבל לפחות כמה פעמים הוא כן עושה אתם, ולא מוותר עד שהם יודעים את הגמרא בבהירות מוחלטת לפני שממשיכים ללמוד הלאה.

"כמובן שעם החזון איש, זה כלל אחרי הגמרא גם את רש"י ואת התוס', וכל דבר הוא היה צריך לדעת בצורה ברורה ובהירה, לחזור על זה שוב ושוב בלי שום ויתורים והנחות.

כך למד הגר"ש אלישיב

"נו, אנחנו חושבים שזו הדרך של החזון איש... רק החזון איש, אבל גדולי ישראל אחרים אולי לא למדו כך... אבל שמעתי מאחי שהוא ישב פעם והקשיב למרן הרב אלישיב איך הוא לומד תוס'. הוא לא קרא את התוס' בפנים כי הוא ידע אותו בעל פה, ובכל זאת הוא חזר עליו מה הקושיא, מה התירוץ עליה, הדחיה לתירוץ, תירוץ שני, תירוץ שלישי, איך התירוץ השני מיישב את הקושיא ואיך התירוץ השלישי, וכך הוא פשוט חזר על כל פרט ופרט מדברי התוס' בלי לדלג כלום, בלי לוותר על בהירות מוחלטת.

"אז בחור ששואל מה הוא יכול לעשות ב'סדר', כי ה'סדר' ארוך מדי בשבילו, אני מבטיח לו שאם הוא יחזור ככה על הגמרא, כמו החזון איש וכמו הרב אלישיב, הוא יבוא להתלונן שהסדר קצר מדי. אני מכיר בחורים רבים שעבדו לפי השיטה הזאת, ה'סדרים' שלהם מלאים ועמוסים, אין להם זמן לעניינים אחרים, והם אלו שמצליחים בלימוד יותר מכל בחור אחר, כי לפני כל החידושים וההפלות צריך שתהיה בהירות בלימוד, בהירות בגמרא.

"בא אלי פעם בחור לומר לי חידוש שנתחדש לו במהלך הלימוד. אמרתי לו: אני לא כל כך בעניינים, אולי תכניס אותי לסוגיא... מה אומרת הגמרא? איך מסביר את זה רש"י? הוא

שיצא מנקודת ההנחה שהר"מ שלו מבין טוב ממנו, הרבה יותר טוב. הרי עולם התורה מלא וגדוש באברכים תלמידי חכמים מופלגים, ורק מיעוטם זוכים להתקבל לתפקיד של ר"מ. מי שהתקבל עבר בירור אחר בירור, בחרו אותו מתוך עשרות ואף מאות מועמדים שונים. אז לבוא ולומר שאתה מבין טוב יותר ממנו, זאת יהירות וגאווה שאין לה על מה שתתבסס. גם אם אתה בחור מאוד מאוד מוכשר, מי שמבטל את דברי הר"מ בלי לחשוב בכלל, מעיד בעיקר על עצמו.

"הר"מ מבוגר ממך, בדרך כלל פי שלוש ואף יותר. הוא בעל כישרון וברמה גבוהה פי כמה וכמה ממך. אם לא הבנת מותר לך לשאול לחקור, לא לוותר, אבל להניח שאתה פשוט יותר חכם, זה לא מעשה חכם בעליל.

"ועוד עצה חשובה: אם לא הבנת משהו, ניסית להבין ולא הצלחת, תמחק את זה מהזיכרון. אל תכריח את עצמך 'להבין' משהו שאתה לא מבין. זה כמו שמישהו ינסה לדחוק את הפסולת דרך המסננת. לא רק שהוא יקבל פסולת בסופו של דבר בקמח המנופה, אלא הוא גם יגרום לחורים בנפה, ומעכשיו בכל פעם שהוא ינפה קמח, הוא יקבל תוצאה של קמח מעורב בפסולת. לכן חשוב לשמור על השכל הישר, לא להרגיל את המוח לקבל דברים שהוא אינו מקבל. צריך להתאמץ להבין, להתאמץ לשמוע הסברים נוספים, אבל אם לא הצלחת, עדיף שתמחק את הדברים מהזיכרון מאשר שתקלקל את המסננת הטבעית שלך, והנזק יישאר חלילה לאורך ימים ושנים".

הגמרא הוא 'מוכרח' או שהוא לא 'מוכרח'? אם הראיה שהגמרא מביאה היא אכן ראייה כפי שאנחנו מבינים אותה, או אולי אין בכך ראייה ולכן אנחנו לא מבינים את הגמרא נכון, וצריך לשבת וללמוד שוב ושוב עד שמבינים כמו שצריך?

"קריטריון נוסף שצריך להיות אצל חברותא, זה שיהיה לו שכל ישר. יש כאלו שתמיד נוהגים להגיד פשטים 'עקומים', לא כמו הפשטות. לפעמים הם ממש מבריקים, אבל זאת לא הפשטות, ולכן זה לא שכל ישר.

"בחור שיכול להיות המוביל בחברותא, עדיף שיבחר בחור שיתן לו להוביל, כי אינה דומה שמיעה להסברה. כשאתה שומע מישהו אחר מסביר זה מצוין, אבל כשאתה זה שמסביר זה מכריח אותך להבין בצורה טובה יותר, כי אי אפשר להסביר בלי לחשוב ולהבין את העומק של הדברים.

"חשוב מאוד שיהיה לך נעים עם החברותא. אתה הולך לשבת איתו שעות ארוכות מדי יום למשך חודשים ארוכים, חשוב שיהיה לך נעים אתו, שיהיה לכם נחמד ביחד. את הפטפוטים אפשר לעשות בהפסקת הצהרים, בסדרים צריך לשבת וללמוד, אבל עם מישהו שנעים לך בחברתו. לא אחד שמדבר בצורה בוטה, נוטה לבטל את דבריך ואולי גם מתנשא מעליך".

אל 'תבין' טוב יותר מהר"מ שלך

"ואם אנחנו עוסקים בעניין זה של יהירות וביטול דברי האחר, אני רוצה לומר כאן דבר חשוב לבחורים. אני מציע לכל בחור

בין הזמנים

אם 'בין הזמנים' טוב, אז הימים הנוראים הבאים אחריהם - יהיו מצויינים, בעזרת ה'...

האם מותר לבקר בגנים הבהאים בחיפה ובעכו? ומה לגבי יציאה לחו"ל לצורך טיול?

(מאכלות אסורות ספ"א), שהנוצרים הינם עובדי ע"ז, וממילא דין כנסייתם כדין בית עבודה זרה לכל דבר, ובברכי" (קמ"ט ב' בהג"ה) כתב שאסור להכנס לחצר עבודה זרה, אפילו כדי לשוחח עם אחד מהם, (וראו בשולחן ערוך יו"ד ק"נ). והאריכו הפוסקים בגודל איסור חמור זה, של כניסה לכנסיית נוצרים. ומובא בספר חסידים (תל"ה): "מעשה ביהודי שהלך בחצר בית הע"ז ושמע בת קול מכרזת: 'ואותי השלכת מאחורי גבך' והיה מתענה כל ימיו". (וראו בשו"ת אגר"מ יו"ד ג' קע"ט אות ו' ובס' שלהי דקייטא סי' כה בהרחבה).

לגבי מסגד המוסלמים, כתב בשו"ת 'אבני ישפה' (ח"א, קנג) שמותר להכנס לשם, לאור דברי הגאון רבי אלעזר יצחק זצ"ל

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בחיפה ובעכו ישנם גני פאר, השייכים ל'כת הבאהית'. בחיפה ישנו גן מפואר של בני הכת, הנקרא "הגנים התלויים". הגנים נבחרו ברשימת אתרי המורשת העולמיים של אונסק"ו, ורבים רוצים לדעת: האם מותר להיכנס ולטייל בגנים אלו?

למדנו במסכת עבודה זרה (טז, ב): "הרחק מעליך זו מינות". והקשו התוספות, שהרי מצינו שכמה אמוראים ביקרו בבית אבידן. תירצו התוספות שהיה זה בכדי להתווכח עם עובדי העבודה זרה ולא היה זה מקום מינות של ממש, אלא מקום שנועד לויכוחים בעניני אמונה. הרמב"ם (בפירוש המשניות ע"ז פ"א) כתב שאסור לנו לבקר בבית עבודה זרה, ואין לראותו. בהלכותיו כתב הרמב"ם

לפאר והדר, יופי, היגינה ואסתטיקה, אך זהו לא מעיקרי דתם. דברים אלו אומתו על ידי תלמידי חכמים, שעסקו בשעתו בסוגיה זו. אם כי יש לקחת את סיפורי דברי אנשי הכת בערבון מוגבל, וד"ל.

במרכז הגנים החיפאים ישנו מבנה מפואר והדור, שרבים רואים בו בטעות 'מקדש' לאמונתם. אך לא, מדובר במבנה הקבר של מנהיגם ולא 'מקדש' (אם כי ישנם מהם שגם מתפללים במקום).

רבני הצפון, שנשאלו פעמים רבות האם ניתן ליהודים לסייר ב'גנים התלויים', חקרו את הנושא והגיעו למסקנה שאין זה מקום עבודה זרה מוצהה. הרבנים שטחו בשעתו את כל הנתונים לפני רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ורבינו זי"ע הורה, שלמרות שמעיקר הדין מותר להיכנס ל'גני הבהאים', מ"מ לא ראוי ליהודי שומר תורה, ובפרט לבני תורה, להיכנס למקומות שכאלה, של בני דת לא לנו. דברים דומים נכתבו גם בשו"ת 'דבר דוד' (ח"א סימן כ) ובס' 'מנוחת אמת' (פ"י כ"ה).

בהזדמנות זו נזכיר שאין להיכנס לכנסיות ומנזרים, שבעבר שימשו כבתי כנסת, כמו בשרידי בית הכנסת 'תפלת השל"ה' בטבריה, שנבנתה עליו כנסייה, וגם במקומות שונים בנצרת, גוש חלב ועוד (אם כי בחלק מהמקומות הללו מסוכן כיום להיכנס, בגלל הימצאותם בתוככי אוכלוסיה עויינת).

כשרואים בית כנסת עתיק שנחרב בעבר ונבנה מחדש, כמו בית הכנסת 'תפארת ישראל' ובית כנסת 'החורבה' בירושלים, במירון ובית שאן, בית שערים ובית אלפא, מברכים בלא שם ומלכות: "ברוך מציב גבול אלמנה" (שו"ע רכד, יא ומשנ"ב שם).

יציאה לחו"ל

אחד הפולמוסים הנודעים בספרי ההלכה הוא, האם ניתן לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לצרכי תיור וטיול, כאשר היציאה היא עראית להפליא, לצורך מספר ימים בלבד. והאם יש הבדל בין יציאה למקומות שסביב לא"י.

הנושא קשור לשאלה האם מותר לצאת מהארץ לצורך שהיה קצרה בת מספר ימים, על מנת לשוב במהרה לא"י, והיא נוגעת לשאלה היסודית האם איסור היציאה מארצנו הקדושה לחו"ל, נאסרה משום 'קדושת ארץ ישראל' או משום 'ביטול המצוות התלויות בארץ'.

מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אוסר בחריפות לצאת לטיולי חו"ל, והוא מסתמך על דברי ה'ביאור הלכה' בהלכות חול המועד העוסקים בענין. ישנה 'תשובה' של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל בשו"ת 'שבט הלוי', המתיר לצאת לאילת ואופירה, למרות שמדובר במקום מחוץ לא"י, כדי 'לראות את פלאי הבריאה של יוצרנו ברוך הוא'. הנושא ארוך ומורכב ולא ניכנס אליו כעת. הטוב ביותר הוא שכל אחד יעשה שאלת חכם בנושא.

אסור באיסור חמור להיכנס למנזרים וכנסיות, וניתן להקל יותר בכניסה למסגדי מוסלמים, המאמינים בה' אחד, כמו שכתב

בשו"ת 'חוט המשולש' (סי' כח) שמותר מצד הדין לבנות בית תפלה למוסלמים, מפני שעיקר ההתאספות שם היא לעבודתם, וזה לא נחשב משמשי ע"ז שכתב השו"ע (יו"ד קמג, ב) שאסור לבנות עם העכו"ם כיפה שמעמידים בה ע"ז, משום ששם עבדו עבודה זרה, אך בית תפלת המוסלמים, המאמינים בבורא העולם, אינו מיועד לעבודה זרה, והו"ד ב'דרכי תשובה' (קמג, ח). ונלמד מדבריו שאם מותר לבנות מסגדי מוסלמים, כל שכן שמותר להיכנס לתוכם. וכתב שכך הסכים עימו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. ועי' שו"ת 'ציץ אליעזר' (חי"ד צ"א) שכתב שאסור להיכנס למסגד, עי"ש. ורבנו בעל ה'קהילות יעקב' זצוק"ל חשש אפילו להיכנס לחלקים ממערת המכפלה, המשמשים כיום, לדאבון לב, מסגד מוסלמי. רבנו הסטייפלר זצוק"ל, כמובא ב'אורחות רבנו', אמר, שלמרות שמדברי שו"ת 'חוט המשולש' עולה שאין למסגד מוסלמי דין של 'בית עבודה זרה', אך מוטב להתפלל מחוץ למערת המכפלה, במקום שהתפללו בו דורות של יהודים, במדרגות החיצוניות.

ביום היארציט של רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בשנה שעברה, עלה חתנו מרן הגר"ח שליט"א להתפלל על ציונו, ולאחר מכן נסע להתפלל בכותל המערבי ובמערת המכפלה. מרן שליט"א נכנס להתפלל בתוך אולמות המערה. בשנה שעברה שאלתי את רבינו שליט"א (באמצעות ידידי, נכדו הרה"ג רבי יעקב קניבסקי שליט"א) לפשר הדבר, ומרן שליט"א השיב: "אבא לא נכנס, כי חשש. אך הוא אמר לי שאני עצמי אכנס להתפלל בפנים".

בחיפה ישנם גנים מרהיבים ביופיים, שהוקמו במשך שנים רבות, ובהקמתם הושקעו עשרות מליוני דולרים. הגן משמש כאתר סיור עולמי, ורבים, גם מקרב מחנה שלומי אמוני ישראל, מבקרים בו בטעות. בעוד שתושביה החרדיים של חיפה לא נכנסו מעולם לגנים אלו, הרי שדווקא ציבור שמגיע מאזור המרכז - מסייר במקום, מחוסר ידיעה ומשגגה.

הבהאים הם דת, שמקורה באיסלאם השיעי, אך הם אינם שייכים כיום לאיסלאם. הריכוז הגבוה ביותר של הבהאים נמצא באסיה (3.6 מיליון), אפריקה (1.8 מיליון) ואמריקה הלטינית (900.000). הקהילה הבהאית הגדולה ביותר, על פי הערכות שונות, ממוקמת בהודו ומונה 2.2 מיליון בהאים. הבאה אחריה היא איראן, עם קהילה המונה 350.000 בהאים וארצות הברית, עם 150.000 איש. במדינות אחרות בעולם, המספרים משתנים ממדינה למדינה. במשך שנים רבות סברו בחיפה שהבהאים סוגדים בעיקר ליופי ולאסתטיקה, ולכן יהודי חיפה והצפון נמנעו להיכנס ל'גנים התלויים', כאשר הם חשודים על עבודה זרה בעצם הסגידה לגנים היפים.

אך לא. לאחר נישואי התגוררתי מספר שנים בחיפה, ומבירור (בכתב ובעל פה) שערכתי אז עם אנשי כת הבהאים בחיפה, עיקרי אמונתם ודתם היא, שיש בורא לעולם והוא ברא לבדו את כל הנבראים. שמעתי מהם את עיקרי דתם וכו' וכו', ואין בדבריהם עבודה זרה, כי אם דברי הבל. אמנם הבהאים מייחסים חשיבות

ולפי זה לא מובן כיצד נוסעים לים קודם שמתפללים מנחה. בספר 'הליכות שלמה', מובא ממרן הגרש"ז אורבך זצוק"ל, שאנו מקילים לרחוץ כשהגיע כבר זמן מנחה, מפני שדיני הקדימה נאמרו רק כשרוצה להתפלל. אך כשאנו רוצה להתפלל כעת, יתכן שמותר לצאת ולנסוע לים וכדומה, גם לפני תפילתו. וממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שמעתי שבדאי שמותר לצאת מבני ברק לירושלים כדי להתפלל מנחה בכותל המערבי.

בשו"ת 'אור לציון' כתב שכשמשיך זמן הנסיעה ועוסקיה היא פחות משעה וחומש, מותר לצאת לדרך קודם התפילה. צריך גם זהירות מיוחדת להתפלל תפילת מנחה לפני הנסיעה לים, כדי לא להיכנס לספיקות של תפילת מנחה עם שקיעת החמה ובמקום ובמניין לא מכובד, בו קשה לכוון. הנמצא בים ואין לו מניין, עליו ללכת להתפלל בציבור ולטרוח על כך עד מרחק הליכה של 18 דקות, כפי שנפסק בשולחן ערוך. וכתב ה"ביאור הלכה" שכשיכול לנסוע לתפילה במניין, מחשיבים את ה-18 דקות לזמן של נסיעה ולא של הליכה.

הים מועיל לבריאות הגוף ובריאות הנפש. סיפר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: "נכנסתי לרבינו החזון איש, ואמרתי לו שקשה לי כעת להתרכז בלימוד. הייתי לומד עם ראש הישיבה הגר"ש רוזובסקי זצ"ל עד שעת לילה מאוחרת, והייתי מגיע לתפילות בישיבה. נחלשתי מאד, ראשי היה כבד עלי והתקשיתי להתרכז בלימוד. אמר לי החזון"א: 'צריך לנסוע כל יום לים. בשעה שש בבוקר אין אף אחד בים, אין פריצות, אז תיסע לים של תל-אביב'...

"החזון"א המשיך ואמר: 'בשביל הבריאות מספיק לשהות במים עשר דקות, ושאר הזמן זה סתם תענוגות בעלמא. תיכנס למים כל הגוף עד הצוואר והראש יהיה מחוץ למים, במשך עשר דקות וזהו'... והוסיף החזון"א ואמר: 'מותר לך, באופן אישי, לנסוע לים גם בתשעת הימים, כי אין זו רחיצת תענוג למי שצריך. להתרחץ לא בים - אסור, אבל בים זה יותר קל, כי עושים זאת בשביל הבריאות'..."

האדם אינו מלאך. קשה להיות קשוב, עמקן, חושב ודרוך כל הזמן. לחץ החיים נותן את אותותיו, וצריך לנוח ולאגור כוחות ולא כדאי לזלזל בעניין. "מכתבך הגיעני" - כותב מרן החזון איש זצוק"ל - "דע לך יקירי, שאין כאן לא חטא ולא אשמה, רק מחוקי הטבע להתעייף. ואין ראוי לזלזל בחוקי הטבע, כי מה שאנו קוראים 'טבע', המכוון בזה רצון היותר מתמיד של המהווה כל ההוויות יתברך".

אין ספק שהגוף והמוח דורשים לנוח מעט, להינפש, להירגע, אולי גם להחליף אוויר ואווירה. אך מה מוצב במרכז? מה עיקר ומה טפל? מהי המטרה ומהו רק אמצעי להשגת המטרה? חז"ל מספרים במדרש רבה, שכל העופות נחים בשעת יגיעתם על גבי סלע או אילן, "אבל היונה בשעה שהיא פורחת ויגיעה,

בשו"ת 'חוט המשולש', ויש חלק מהפוסקים האוסרים אף להיכנס למסגדי המוסלמים. באירופה, בעיה חמורה זו קיימת ביותר, כאשר רבים מהאתרים המומלצים על ידי מדריכי התיירים שאינם שומרי תומ"צ - הינם כנסיות וקתדרלות, כאשר בחלקם, למשל באיטליה, ישנם ציורי אומנים נודעים, כמו ציורי האמן מושל פירנצה - לאורנדו דה וינצ'י, והאמן רפאל, המצוירים דווקא על כנסיות נוצריות. יש לציין שלדעת חלק מהפוסקים יש בזה ממש איסור דאורייתא. שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שאסור אף להביט מבחוץ על ציורי כנסיות ובתי עבודה זרה, משום הרחק מן הכיעור.

ארצנו גדושה ברוך ה' במקומות כשרים וטובים, ומן הראוי שנסייר ונטייל במקומות כאלו, בפרט באתרים שומרי שבת, כמובן, בהם ניתן לחזק את שומרי קדושת וחומת השבת בארצנו. הגמרא אומרת שההולך במקומות מסוכנים, מזכירים לו בשמים את עוונותיו ומפשפשים לדעת האם יהיו לו זכויות להינצל, וכתב המאירי שאסור ללכת למקומות סכנה. וכתב על כך הגר"ש ואזנר זצ"ל: "פשוט מאד שבכלל הלכות אלו בזמנינו - אלו הנוסעים במכונית במהירות גדולה, וכל אחד רוצה להקדים את חברו. וכבר ידוע כמה קיפחו חיים כבר, והיא סכנה גמורה, וזה וכיוצא בזה ספק רציחה וספק מאבד עצמו לדעת"...

לאחרונה פורסם בשם פוסקי דורנו, שנהג מופרע שלא נוסע כהלכה ואינו מוכן לדון בבית-דין על מעשיו, ניתן למוסרו למשטרה. מידי יום אני הולך במדרכות העיר, עובר במעברי החצייה ורואה, מול עיני המשתאות, רבים מהנהגים מביטים במכשירים הסלולריים שלהם במהלך הנסיעה, מסתכלים בהודעות ואפילו כותבים הודעות טקסט באמצע הנסיעה (אנו לא נכנסים על האיסור שבעניין, שכבר קבעו גדולי הדור בעניין הטלפונים שאינם מאושרים, אלא לפן נוסף של סכנה לציבור).

אנו כולנו, כהורים, משקיעים הרבה בחינוך הילדים שלנו לזהירות בדרכים. הילדים בדרך כלל אכן חוצים כביש כהלכה, מבקשים עזרה מהמבוגרים, מביטים לכל הצדדים ונוהגים בכל כללי הבטיחות. אך דווקא המבוגרים אינם מציינים לחוקי התנועה, לא עוצרים להולכי רגל במעברי חציה, נוסעים במהירות ועסוקים, לא פעם ולא פעמיים, במכשירי הטלפון שלהם, במהלך הנסיעה. לאלו שאינם הולכים ברגל ונוסעים ברכב, המשפט שכתבתי כעת נשמע מעט מופרך. אך לא. הוא אמיתי ונכון. הילדים החרדים מחונכים וזהירים הרבה יותר מהמבוגרים!! אנא, סעו בזהירות. לא תרצח!!!

השולחן ערוך כותב ש"אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפילת שמונה עשרה". וכתב המשנה ברורה, שגם אין לעשות כן כשהגיע זמן מנחה ומעריב, ואפילו כשיגיע למקום בו יוכל להתפלל עם הציבור בזמנו, אסור. מפני שהליכה בדרך היא כעוסק בצרכיו.

שתפסיק לו את רציפות המעוף שלפני המנוחה, אלא אדרבה, המנוחה עצמה, עם כל צרכיה ודרכיה, נחשבת להמשך התעופה, עם קשר ישיר ובלתי פוסק עם ה'שטייגען'. אם 'בין הזמנים' טוב, אז הימים הנוראים הבאים אחריהם - יהיו מצויינים, בעזרת ה'...

קופצת באחד מאגפיה". וישראל, אמרו חז"ל, נמשלים ליונה. בעוד שהעופות פורשים למנוחה מוחלטת בשעת הצורך, ומפסיקים לחלוטין לעוף, הרי ישראל - היונה, נחה בכנף אחת וממשיכה לעוף בכנף השניה. עם ישראל אינו אמור לנוח, בצורה

הסיפור היומי

"הסתכלנו ממרחק על המשגיח המעיין בספר, והנה ברגע מסוים ראינו כיצד הוא מגביה את שתי ידיו, מוציא את הפאות מאחורי אוזניו ומעבירם לקדמת הפנים, וממשיך לעיין בספר..."

שיעור בלתי נשכה ב'אמונת חכמים'

הספר 'אורחות יושר' שחיברו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. המשגיח זצ"ל הביא עמו את הספר לישיבה וישב ולמד בו ועיין בכובד ראש.

"בשעתו הספר היה חידוש", מספר תלמידו שליט"א, "והסתכלנו ממרחק על המשגיח הלומד בו. והנה ברגע מסוים הגביה המשגיח את שתי ידיו, הוציא את הפאות מאחורי אוזניו והעמידם בקדמת הפנים, והמשיך לעיין בספר.

"מה קרה, לא ידענו. רק לאחר כחצי שעה דפדפנו בדפים שבהם עיין, והבנו מה התרחש כאן! המשגיח בן השבעים ומעלה הגיע בעיונו לקטע מסוים בו כותב מרן הגר"ח שליט"א אודות החשיבות המיוחדת לצורת היהודי האוטנטי, להניח את פאות הראש בקדמת הפנים - ואז, באותו רגע ממש העביר את פאותיו לקדמת הפנים, ועד יום הסתלקותו כך הם עמדו!"

(הרב א' חפץ יתד נאמן ואתחנן תשע"ה)

לפני ארבע שנים הסתלק לבית עולמו איש אשכולות, גאון וצדיק ישיש עם ניחוח של גדלות יצוקה ונדירה מלאת הוד קדומים - הגאון רבי מרדכי עמרם יעקובזון זצ"ל משגיח ישיבת 'תפארת ציון' בבני ברק. במודעות שנתלו בחוצות נכתב עליו תואר מיוחד: "התבטל לגדולי הדור". המילים הללו מקפלות בתוכן הרבה. בכל שמונים שנות חייו בחו"ל ובארץ הקודש, בתהפוכות הימים והשנים ועד השנים האחרונות ממש, התבלט באופן מיוחד בנקודה זו.

תלמידו הרב הגאון א"ר שליט"א העיד על אפיזודה מעניינת שראה פעם במו עיניו. סיטואציה שהדהימה אותו באותו רגע והשפיעה לעתיד על תלמידים נוספים שהיו נוכחים שם במקום. הם לא האמינו למראה עיניהם, וגם לא יכלו ממש ללכת בדרכיו בפרט ספציפי זה, אבל המעמד היה להם לאלומת אור ולזרקור דרך חיים.

היה זה לפני כחמש עשרה שנים, בעת שיצא לאור לראשונה

פרשת השבוע

בירושלים היה גבאי צדקה חשוב. פעם בערב שבת הגיע אליו יהודי עני, וביקש כסף. אמר לו הגבאי: "הרי אתמול חילקתי כסף, וגם אתה קיבלת, ומדוע אתה מגיע היום לבקש?". החל אותו עני לצעוק עליו: "זכי הכסף הוא שלך? הרי זה כסף של צדקה..." הגבאי שתק, וכאשר ראה שהגבאי אינו משיב לו, נתן לו העני סטירה מצלצלת...

פנינים מובחרות מדרשותיו של רבי יוסף מוגרבי שליט"א

הביתה, לכעוס על אשתו, לריב איתה, לפעמים מריבה קשה, והנה לא חולפות דקות רבות, והוא שב לדבר איתה כאילו דבר לא ארע. הוא אינו שומר טינה. לא מחזיק את הכעס בלבו זמן רב.

אדם כזה - "יצא שכרו בהפסדו", הוא מתנהג כמו שוטה, כמו ילד קטן שמתרגז מכל דבר, אבל במהירות הוא מתפייס ומתרצה. בגמרא (נדרים כב ע"ב) מובא: "אמר רבה בר רב הונא: כל

"לעשות הרע בעיני ה' להכעיסו" (דברים ט', י"ח)

אנחנו מכירים בודאי אנשים הנכנסים להגדרה של 'נוח לכעוס'. אלו האנשים שכל דבר מרגיז אותם. אם זה בבית, בעבודה, בכביש, אם משהו לא מסתדר להם כמו שהם רוצים - מיד הם כועסים.

מאיך גיסא, הם גם בגדר 'נוח לרצות'. אדם יכול לחזור

הכועס אפילו שכנה אינה חשובה כנגדו, שנאמר (תהילים י' ד'): "רשע כגבה אפו בל ידרוש אין אלקים כל מזימותיו". רבי ירמיה מדפתי אמר: "משכח תלמודו ומוסף טפשות, שנאמר (קהלת ז', ט'): 'כי כעס בחיק כסילים ינוח, וכתוב (משלי י"ג, ט"ז) 'וכסיל יפרוש אולת'". ככל שאדם כועס יותר, כך הוא נהיה יותר טיפש. הרי כולנו מכירים אנשים כאלה, אשר חייהם אינם חיים. כל דבר מוציא אותם מהכלים. וגם אם הם מתפייסים במהירות, מי יכול להימצא במחיצת אדם שמתרגז על כל דבר? מה עוד שהוא הופך ללעג בעיני הבריות, שהרי כולם יודעים כי כמה דקות לאחר שיקצוף ויצעק, הוא ירגע ויבקש סליחה. אדם זה נעשה זול בעיני הבריות, ובראש ובראשונה בעיני עצמו. לכן אחד כזה 'יצא שכרו בהפסדו'.

מה הכוונה 'יצא שכרו בהפסדו'?

למשל, אדם שיש לו בבנק יתרת חובה של מאה אלף דולר, והוא מפקיד בבנק ארבעת אלפים דולר, הכסף הזה נבלע בתוך החובה שלו, ואין הוא מרגיש בכלל את הכסף שהפקיד. כך אם אדם כועס, גם אם תוך זמן קצר הוא מתפייס, מה שווה השכר הזה מול ההפסד שהפסיד בכך שכעס?

רבי חיים פלאג'י, בספרו 'כף החיים', מביא סיפור כיצד אדם כעס הפסיד הפסד גדול:

כאשר עם ישראל הלכו במדבר, הלכה איתם בארה של מרים. כאשר נכנסו עם ישראל לארץ ישראל, התגלגלה בארה של מרים לתוך הכינרת.

ידוע כי האר"י הקדוש לקח את רבי חיים ויטאל תלמידו, לשתות מבארה של מרים, ועל ידי זה לא שכח תלמודו לעולם וגם גופו התרפא. מספר רבי חיים פלאג'י על אשה תמימה, שהלכה לשאוב מים ממימי הכנרת, והזדמנה לה בארה של מרים. היא כמובן לא ידעה מכך, אלא שאבה דלי מלא מים והביאה אותו לביתה. אלא שהיא התאחרה במעט, ובעלה התרגז עליה, וברב חמתו בעט בדלי המים ושפך את מימיו.

תוך כדי כך שהמים נשפכו, נתזו כמה טיפות מים על גופו של הבעל, ובכל מקום בו ניתזה טיפת מים והיה שם פצע, הוא התרפא לאלתר.

או אז הבין הבעל כי המים הללו יכלו לרפא אותו ואת כל בני משפחתו, והוא הטיח ראשו בכותל באמרו: "איזה שוטה הייתי, היו לי מים עם כל סגולות המרפא שבעולם, ואני, כמו ידיו הפסדתי הכל!".

הרי לנו דוגמה מוחשית לכעסן, אשר גם אם הוא מתפייס במהרה, מכל מקום 'יצא שכרו בהפסדו'.

החפץ חיים בנה את הסוכה שלוש פעמים!

לכל אחד יש סיבות רבות לכעוס, להתרגז, אם רק ירצה. אבל זו חובת האדם להתגבר על נטייתו הטבעית, ולרכוש את מדת הסבלנות.

ישנו סיפור מפורסם על מרן החפץ חיים זצ"ל, שלעת זקנותו

נפטרה אשתו הראשונה, והוא התחתן עם אישה אחרת. בערב סוכות של אותה שנה, יצא החפץ חיים אל חצר הבית, כדי לבנות את סוכתו כמידי שנה.

נתאר לעצמנו: יהודי מבוגר, בגילו המופלג של החפץ חיים, יוצא לבנות סוכה, ואין זה כמו הסוכות בימינו שבונים אותן תוך דקות ספורות, אלא סוכה של פעם, שצריך להקים אותה מקרשים, עם מסמרים ועבודה לא קלה, בודאי לא לאדם מבוגר.

סוף סוף סיים החפץ חיים את בניית הסוכה, והנה אשתו יוצאת לחצר, רואה את הסוכה ואומרת לו: "ר' ישראל מאיר, נראה לי שאם הסוכה היתה עומדת בצד השני של החצר, זה היה יותר טוב..."

מה היה משיב לה אדם בימינו, גם אם הוא היה מנומס וסבלני? - "אשתי היקרה אכן את צודקת, ובשנה הבאה בלי נדר, אבנה את הסוכה בצד השני, אבל כעת לפרק את הסוכה ולהרכיבה מחדש - זו עבודה קשה, מעבר לכוחותי הדלים".

אך החפץ חיים לא שאל ולא הסס. הוא פרק את הסוכה שהקים בעמל רב, וטרח לבנותה מחדש בצד השני של החצר.

כאשר סיים את בנייתה, רצה להיכנס הביתה, יצאה שוב אשתו אל החצר ואמרה לו: "ר' ישראל מאיר, אני רואה שצדקת ואני טעיתי, אכן המקום הראשון של הסוכה היה יותר מאשר המקום הנוכחי..."

איך היה מגיב אדם בימינו? מן הסתם היתה מתפתחת תגרה בין בני הזוג, אולי היו מושמעות שם מילים לא מעודנות כלפי האשה, אבל החפץ חיים לא אמר מאומה. ניגש אל הסוכה, פרק אותה ובנה אותה מחדש במקום הראשון.

כך נראה החסיד האמיתי.

חשש תמידי שלא יכשל בכעס

סיפר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, שהוא ישב פעם בבית כנסת עם רב חשוב מאד, ובחוץ נשמע קולם של ילדים צועקים, דבר שהפריע להם מאד. ביקש אותו רב מרבי שלום שיצא החוצה להרגיע את הילדים, ורבי שלום שאל אותו מדוע הוא אינו יוצא. השיב לו אותו רב: "אני מכיר את עצמי שאני מאד כעסן, ואם אצא אל הילדים, אכעס עליהם מאד, לכן אני מעדיף שאתה תצא..."

רבי שלום התפלא מאד מהדברים, ובהזדמנות, כאשר פגש את גיסו, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהכיר את אותו רב, סיפר לו את דברי הרב ושאל אותו האם נכונים הדברים.

אמר לו רבי שלמה זלמן: "אני מכיר את הרב הזה מימי בחרותו, ואכן בצעירותו הוא היה רגזן גדול, אלא שהוא עמל על מידותיו, וכיום הוא רחוק מתכונה זו מאד. ברם, אדם גדול כמוהו, יודע כי אם אדם היה פעם נגוע במידה רעה, גם אם הוא עמל לעקור אותה מעצמו, עם זאת כל חייו הוא צריך לחשוש שמא יכשל בכך, וזה היה פשר דבריו".

בירושלים לפני שנים, היה גבאי צדקה חשוב, ופעם בערב שבת הגיע אליו יהודי עני וביקש כסף לשבת. אמר לו הגבאי:

המחוצפים, ולא אמרת מאומה על המכה שנתן לך, אבל מדוע הסכמת בסופו של דבר לתת לו כסף, אף שהוא קיבל אתמול?" השיב להם הגבאי: "אם אדם מגיע למצב כזה שהוא נותן לי סטירה, זו עדות לכך כי מצבו הכספי אכן קשה ביותר ואין לו כסף לשבת, לכן הייתי חייב לתת לו..."

זו בודאי מידת חסידות שאין דוגמתה, וקשה להגיע לדרגה זו, אבל כל אחד יכול לעבוד על מידותיו, כדי להגיע למצב בו גם אם הוא יכעס על מישוהו, הרי בקלות הוא יהיה מוכן להתפייס איתו ולמחול לו. זו המעלה הגדולה אליה צריך לשאוף כל אחד ואחד.

(מתוך הספר 'אבות ובנים' על מסכת אבות)

"הרי אתמול חילקתי כסף לעניים לשבת, וגם אתה קיבלת כסף, ומדוע אתה מגיע היום לבקש?" החל אותו עני לצעוק עליו: "וכי הכסף הוא שלך? הרי זה כסף של צדקה, ומדוע אינך נותן לי?". הגבאי שתק והלה ממשיך לצעוק, עד שלבסוף, כאשר ראה שהגבאי אינו משיב לו דבר, נתן לו סטירה מצלצלת.

או אז אמר הגבאי לאותו עני: "לך לפלוגי ואמור לו, שאת הכסף שהוא רגיל לתת לי בכל תחילת שבוע, שיתן לך". הנוכחים שראו את חוצפתו של אותו עני ואת הבלגתו של הגבאי, תמחו ושאלו: "יכולים אנו להבין שלא השבת לו על דבריו

יהלומים מגדולי ישראל

אחרי מעריב ניגשה אלי הרבנית שטיינמן ע"ה ושאלה אותי מי זה האחייך שלי שביקש לאכול אצלם. "הוא לא מבין", אמרה לי בלחש, "אנחנו פשוט מתביישים שיראו כמה אנחנו אוכלים!"...

ומדוע התבטא מרן הגראי"ל זצ"ל שהוא "אוכל יותר מהעשיר הכי גדול"?

בנו של מרן הגראי"ל זצ"ל הגאון רבי משה שטיינמן מספר, כי בהזדמנות מסויימת שמע מרן שאומרים עליו שהוא סגפן, וצחק והזכיר את הסיפור הידוע על ויסוצקי שהיה נחשב העשיר הגדול בארצו, וביום חול היה אוכל עופות וכו', ולכן בשבת מה היה העונג שבת שלו? - שהיה אוכל קומפוט (כי עוף לא היה אצלו חידוש כיון שכל השבוע אכל עופות ובשר).

"אני", אמר מרן, "אוכל כל יום קומפוט, וכי אני נקרא סגפן? הרי אני אוכל יותר מהעשיר הכי גדול!" - כי עיקר אכילתו של רבנו היתה תפוחים מבושלים...

(שאל אביך ויגדך עקב תשע"ח)

סיפר רי"א דינר: היה לי אחיין מחו"ל שאהב להתארח בשבתות ולאכול סעודות אצל הרבנים, הוא הרגיש מזה התעלות, והלך כבר לכל הרבנים לבקש לסעוד אצלם... הוא הגיע לרבנית שטיינמן ע"ה, והיא אמרה לו: "אין לנו אוכל"..." הוא לא התבלבל ואמר: "אני אביא אתי את האוכל, אני רוצה להיות עם הרב", אך היא התחמקה ואמרה שזה לא נוח להם. הוא הפציר שוב ואמר שהוא נכד של הרב דינר מלונדון, ושוב היא התחמקה.

בליל שבת היא ניגשה אלי אחרי מעריב ושאלה אותי מי זה האחייך שלי שביקש לאכול, ואז אמרה לי בלחש: "הוא לא מבין, אנחנו פשוט מתביישים שיראו כמה אנחנו אוכלים!"...

חוויה רוחנית יומית

מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק. עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח

בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

תומכת לידה שנסעה עם יולדת בשבת, האם מותר לה לחזור על ידי נהג גוי?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

סופן משום תחילתן. אך זה מתיר רק איסור דרבנן, אבל באיסורי תורה אין להתיר סופן משום תחילתן. לפי זה, בתחום שיש יותר מ"ב מיל, שיש דעות שזה מן התורה, אין להתיר, עי' משנ"ב (סי' ת"ד ס"א), ועיין ארחות שבת (ח"ג בסופו סימן ה') שהאריך והרחיב בבאורי השיטות בזה.

והנה יש תומכות שמקבלות היתר לנסוע בשבת ללוות את היולדת, לאור ההבנה שיש בזה הצלה ופיקוח נפש, אך כשמתלבטות אם יהיה מותר לחזור, מודיעות לרב שאם להלכה היא אסור לחזור, לא יסעו. ותמהני, שאם אכן הדבר הוא הצלת נפשות, איך הן נמנעות מלנסוע אם יתעכבו, ואיך נמנעות מהצלת נפשות? והאם איסור שבת הוקל להם, או שמא פקוח נפש קל בעיניהם? ולמעשה כל אחד ישאל דעת תורה מרבתי.

שאלה: תומכת לידה שנוסעת ללוות את היולדת ולתמוך בה מבחינה רפואית במהלך הלידה, האם מותר לה לחזור בשבת ע"י נהג גוי גם כאשר אין יולדת נוספת שתצטרך אותה?

תשובה: שאלה חמורה זו לא ניתנה להכרעה במסגרת זו כמובן, רק נבאר את הצדדים בהלכה. הנה בשו"ע (סי' ת"ז) נפסק שהתירו חז"ל למיילדת ללכת אלפיים אמה ממקום שהגיעה ואינה צריכה לעמוד בלי לזוז מד' אמות שלה. ואם היא בתוך עיר, כל אותה עיר נחשבת לה כארבע אמות. מבואר א"כ שלא התירו לה לצאת מחוץ לתחום על מנת לחזור לביתה גם כשזה לא כרוך במלאכה של נסיעה ע"י גוי. אמנם יש מהאחרונים שכתבו להתיר איסור מדרבנן משום שמא ימנע מלנסוע עם היולדת אם לא נתיר לו לשוב ויצטרך לשהות כל השבת מחוץ לביתו, והתירו

י"ח במנחם אב | רבי אברהם ב"ר דוד קורקידי זצ"ל, בעל ויקח אברהם

ביום זה נמשכו פרעות תרפ"ט ע"י פורעים ערבים ימ"ש ביושביה היהודיים של העיר חברון, עד שחרבה הקהילה היהודית בעיר ושארית הפליטה נמלטה לעיה"ק ירושלים, ובכך הסתיימו 400 שנות יישוב יהודי בעיה"ק חברון.

יארצייט

תרמ"ה: רבי אברהם ב"ר דוד קורקידי זצ"ל, בעל ויקח אברהם.
תרפ"א: רבי ישראל זיתון זצ"ל, אב"ד בתונים ובעל משפט כתוב ועוד.
תרפ"ט: רבי חנוך ב"ר מרדכי חסון הי"ד, ראב"ד עיה"ק חברון.
תש"ב: נעקד"ה רבי שלמה חנוך ב"ר יחזקאל רבינוביץ הי"ד, האדמו"ר מראדומסק, בעל שבחי כהן, ועמו נרצח גם חתנו הרה"ק רבי דוד משה ב"ר נתן נחום (מקרימלוב) רבינוביץ הי"ד, מוורשה.
תשט"ז: רבי משה ב"ר אברהם ברנשטיין זצ"ל, ר"י קמניץ י-ם, בעל דברי משה, וחברותא של מרן החזו"א זי"ע.
תשכ"ה: רבי צבי אריה ב"ר מרדכי יוסף מזלטופולי-צ'ורטקוב, בעל הטוב והתכלית, אמונה ודעת.
תשנ"ז: רבי דב בער ב"ר אברהם אליעזרוב זצ"ל, רבה של שכ' קטמון ובעל שאלי ציון.

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

24 שעות ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

חדש
הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש
שלוחה 2/3

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה
שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפתח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

באיזה מקרה יכול אדם 'לקנות שביתה' באמירה בלבד ללא הימצאות במקום וללא מזון?

ולא הקלו בכך אלא כשהוא מכיר שטח מסוים שבו הוא חפץ לקנות את שביתתו, כגון בקעה מסוימת, או גבעה מסוימת; ואזי יכול לקנות שביתה בהזכרת שם המקום: "שביתתי במקום פלוני". ואם בשעת האמירה היה רחוק יותר מאלפיים אמה מהמקום שרוצה לקנות כמקום שביתה, לא קנה בו שביתה. ואף אם בשעת השקיעה כבר היה בתוך אלפיים אמה למקום השביתה - מדברי השולחן ערוך נראה שאינו קונה בו שביתה; אך יש שנראה מדבריהם כי באופן זה קונה שביתה.

[שו"ע תט, יא, משנ"ב נו, נח רסא, וביה"ל ד"ה ומכיה, וד"ה בסוף]

כפי שלמדנו, אדם יכול 'לקנות שביתה' על ידי הימצאותו במקום השביתה בזמן 'בין השמשות' של כניסת השבת, או על ידי הנחת מזון שתי סעודות ב'מקום השביתה', ואמירת "בזה העירוב..." (ראה תקציר לאתמול).

אולם, ההולך בדרך בסמוך לכניסת השבת, הקלו עליו חכמינו ז"ל, שיכול לקנות שביתה במרחק של עד אלפיים וארבע אמות (דהיינו, אלפיים של 'תחום', ועוד ארבע אמות של מקום השביתה עצמו; ולהלן נכנה אותן בקיצור: 'אלפיים אמה') מהמקום שבו הוא נמצא, באמירה בלבד, למרות שאינו נמצא במקום השביתה, ואינו מניח בו מזון.

באיזה מקרה אדם אינו 'קונה שביתה' בשום מקום ואינו רשאי לזוז מארבע אמותיו במשך כל השבת?

שביתתו - ה'תחום' של מקום השביתה נמדד לחומרא, דהיינו, אלפיים וארבע אמות למזרח (לדוגמה) מהגבול המערבי של השטח, ואלפיים וארבע אמות למערב מהגבול המזרחי של שטח זה.

ובכל מקרה שבו לא קנה אדם זה שביתה בשטח המוכר לו (ראה לעיל ולהלן) - מאחר וגילה דעתו שרצונו לקנות שביתה בשטח ההוא, 'עקר' את שביתתו ממקום עמידתו, ולא קנה שביתה אף בו, ולכן לא יזוז מארבע אמותיו במשך כל השבת; ויש מהראשונים שסובר שקנה שביתה במקום שעומד בו בכניסת השבת.

[שו"ע תט, יא, משנ"ב נו, סא, סב, סג, סד, סה, סז, סט, ע רעא, וביה"ל ד"ה וכן; ביאורים ומוספים דרשו, 35 ו'43]

בהמשך לאמור: ההולך בדרך וחפץ 'לקנות שביתה' בשטח המוכר לו, ושטח זה נמצא בגבול אלפיים אמה ממקום עמידתו, ואינו מוקף במחיצות, וחלק ממנו נמצא מחוץ לאלפיים אמה, ואמר: "שביתתי במקום פלוני" - לא קנה בו שביתה, אלא אם כן אם אמר במפורש ששביתתו תהיה בחלק מתוך השטח אשר נמצא בתוך אלפיים אמה.

ברם, גם באופן שכל השטח המוכר לו נמצא בתוך אלפיים אמה - רק ארבע אמות מתוכו נחשבות כ'מקום השביתה', ונחלקו הפוסקים אם צריך לקבוע מקום כלשהו, ולו סנטימטרים ספורים, בתוך השטח, אשר יהווה חלק מארבע האמות של מקום השביתה. ובכל מקרה שבו לא קבע ארבע אמות מסוימות כמקום

אדם נוסע ברכבו בכביש בין עירוני ולפתע רואה שהשבת מתקרבת - היכן יוכל לקבוע את 'מקום שביתתו'?

באמצעות רכב - צריך לחזור ולומר "שביתתי במקום פלוני". וכל האמור הוא רק כשחפץ לקנות שביתה שלא במקום ישוב; אבל אם יש עיר בתוך אלפיים אמה למקום עמידתו, ואמר: "שביתתי בעיר פלונית" - אף אם אינו יכול להגיע לפני השקיעה לתוך העיר, כי אם לתחומה, הרי זה כאילו קנה שביתה בעיר. ויתכן שהוא הדין בבית בודד - שאם קבע בו את שביתתו, ויכול להגיע לפני השקיעה לתחומו, קנה בו שביתה, למרות שאינו יכול להגיע עד הבית.

[שו"ע תט, יא, ומשנ"ב נט; ביאורים ומוספים דרשו, 37, 38 ו'40]

בהמשך לאמור: לא הקלו חכמינו ז"ל להולך בדרך שיוכל לקנות שביתה' בשטח המוכר לו ונמצא במרחק ממנו, אלא כאשר יש באפשרותו להגיע ל'מקום השביתה' לפני שקיעת החמה; ואף אם האפשרות להגיע למקום השביתה היא רק על ידי ריצה מהירה, או נסיעה מהירה מאוד ברכב שברשותו. וכל שיש באפשרותו להגיע למקום השביתה לפני השקיעה, הריהו קונה בו שביתה, ורשאי להישאר במקומו במשך כל השבת, אם ירצה בכך, ואינו מחויב להגיע למקום השביתה. ואם בשעת האמירה לא היה באפשרותו להגיע למקום השביתה לפני השקיעה, ולאחר מכן נוצרה אפשרות להגיע

* אם אדם שלח שליח לעשות עבורו 'עירוב תחומין' במאכל מסוים, והשליח עירב במאכל אחר - העירוב אינו חל, כיון שבזה שהשליח שינה מדברי המשלח, 'עקר' את השליחות, והיא בטלה.
* חרש, שוטה, או קטן, אינם יכולים לשמש כשליח לעשיית עירוב תחומין; ואף אם המשלח רואה מרחוק שהם מניחים את מזון העירוב במקומו, אין העירוב חל.
* חכמינו ז"ל אמרו: "חֲזָקָה, שליח עושה שליחותו". לדעת השולחן ערוך, ניתן לסמוך על חזקה זו רק בנוגע לאיסורים דרבנן; ולדעת הרמ"א, בשליחות שבמידה ולא בוצעה ייכשל המשלח באיסור, ניתן לסמוך על החזקה אף בנוגע לאיסורים דאורייתא.

אתמול
למדנו

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מאיזה מספר שליחות נחשב סולם לפְּבֵד?

בשבת - אף אם עתידים לעשות כן לאחר השבת - מחמת כובדו, כלומר, שאינו ניטל ביד אחת; והיינו, כשיש בו ארבע שליחות, אשר באופן זה על פי רוב הוא כבד, או כשעמודיו ושליבותיו כבדים מהרגיל. וכל שכן אם הסולם מחובר לקרקע או למחיצה. אולם, כשהוא מיועד להסרה בשבת, הרי זה כאילו הסולם אינו מוצב שם, ואינו נחשב כפתח.

[שו"ע שעב, ד רח, משנ"ב סג, סו, סז רסח, ושעה"צ מב]

שתי חצרות שמחיצה מפרידה ביניהן - אינן יכולות לעשות 'עירוב חצרות' זו עם זו, אלא כשיש ביניהן פתח, או חלון, הראויים לשמש למטרתם. ואם העמידו סולמות משני צידי המחיצה, באופן שניתן לעבור מחצר לחצר בקלות - הרי זה כאילו יש פתח בין החצרות, והן יכולות לערב זו עם זו. ואין סולם נחשב כפתח אלא כשאינו מיועד להסרה ממקומו

"מי שבר את השמשה?" ... האם מותר למורה לחקור את התלמידים?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

מחפים עליו גורם אצלם נטייה לרע, והעונש מועיל להרתיעם. אך על המורה לעשות כל שביכולתו שלא לגרום לתלמיד שיתבייש ברבים, ולכן יבקש ממי שיודע שיספר לו בצנעה, וגם יאיים על המספר שיספר רק את מה שיודע באמת, בלא כל תוספת, ואז גם אין חשש שכתוצאה מכך יקלו התלמידים באיסור לשון הרע במקום אחר.

וב'תשובות והנהגות' כתב, שכשהדבר הוא לטובת חינוכו של התלמיד שעשה שלא כהוגן, אדרבה, חיוב על התלמיד להודיע לרבו על כך, אלא שכדי שלא יבואו להקל באיסור זה על המלמד להקדים ולהסביר לתלמידיו את חומרת איסור לשון הרע, ולהבהיר להם שכיון שכאן זה לתועלת התלמיד הרי זה מותר ואף חיוב.

ודעת הגר"ח קנייבסקי במחלוקת זו, שהכל לפי העניין. ואכן יש שכתבו שאף ה'אגרות משה' יודה שבאופן שהתלמיד גורם נזק או קלקול לילדים אחרים, או למורים, או שמזיק את רכוש המוסד, מותר וחייבים לברר את הדבר כדי למנעו מלהמשיך, וכן כדי לחנך אותו ואת שאר התלמידים שאסור להזיק ולפגוע באחרים, ורק כשזה נוגע רק לאותו תלמיד - בזה אסר ה'אגרות משה'. והגר"י זילברשטיין כתב שנראה שאם רק יבקש המלמד מהילדים שירמזו לו ולא יאמרו לו בפירוש, יודה ה'אגרות משה שמותר'.

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים ההלכה הנלמדת היום בסדר הלימוד היומי בספר חפץ חיים, נוגעת מאוד למעשה עבור אנשי חינוך, משגיחים, מלמדים ומורים, הנדרשים לא פעם לברר אצל תלמידים אודות מעשה שלא כשורה שנעשה בין כותלי המוסד, כדי לדעת מי הוא האחראי לו.

לכאורה, תלמיד המוסר מידע על מעשה שלילי שביצע חברו, הרי זה "לשון הרע לתועלת", אולם כבר ראינו בשבוע שעבר שעבור היתר זה צריך שהדיבור יהיה אכן ככוונה טהורה להביא תועלת. ואם כן, כשהמורה פוקד על תלמיד למסור לו את המידע - האם ניתן לומר שהתלמיד מספר זאת לתועלת? או שמא הוא חושש מהמורה ולכן מספר, ואם כן הדבר אסור.

ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מובאת דעתו של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ב'אגרות משה', שאכן אסור לעשות כן, מהסיבה האמורה. ולכן - הוא כותב - העצה היא רק לומר לכולם דברי מוסר ולבאר את חומרת המעשה שנעשה, ואף אם זה לא יעזור, אין להתיר לספר לשון הרע כדי למנוע מאיסור אחר.

מאידך, הגר"ש וואזנר זצ"ל בשו"ת שבט הלוי כתב שהדבר מותר, וזאת כדי למנוע את המשך התדרדרותו של אותו תלמיד האחראי למעשה; ובנוסף, עצם הדבר שהתלמידים האחרים

ה"דמשק אליעזר" מויוז'ניץ היה מקפיד לקרוא 'שנים מקרא ואחד תרגום' בלי להפסיק בדיבור באמצע הקריאה. פעם אחת, כשהיה בפסוק האחרון של הקריאה, נכנס אביו - בעל ה"אהבת ישראל" ושאלו שאלה, ומיד השיב לו ואחר כך חזר לקרוא את הפרשה מהתחלה, שאל אותו אחד מחסידיו: "מדוע לא סימנתם לו שיחכה דקה אחת?" הרה"ק ענה: "כיבוד הורים זו מצוה מן התורה, איזה ערך יש לקריאה שלי אם אבי יחכה אפילו רגע אחד?!" (למען יאריכון ימיך להר"י פלדמן עמ' קלה)

אם אחד מההורים יבקש מאיתנו דבר מסוים, נקפיד מיד למלא את מבוקשו, ואף כשאנו עסוקים בעניין אחר.